

ALAs Skolotāju konference un domas par turpmāko darbu.

Marta pirmajā nogalē trīsdesmit piecas skolotājas no deviņām Amerikas latviešu skolām sabrauc uz Vašingtonas draudzes pamatskolu Rokvillē, Merilandē, lai piedalītos Vašingtonas skolas paspārnē rīkotajā ALAs gadskārtējā skolotāju konferencē. Viesmīlība un draudzība izstaroja no konferences rīkotājiem, kad pārzines Dainas Blocks izrīkoti, skolas saimes locekļi silti sagaidīja dalībniekus no tuviem vai tāliem punktiem lidostās, vilcienu stacijās, vai arī turpat pie skolas telpu durvīm.

Iepazīšanās vakara vakariņas un iepazīšanās spēles deva labu noskaņojumu un ērtu sajūtu pārējai nogalei, sākot ar sestdienas rītu, kad nopietni ķeramies pie darba, noklausoties Cikāgas Stariņu pirmskolas direktises Gintas Kārklīņas izsmeļošo lekciju par divvalodības attīstību jaunos bērnos. Ginta vielu uzrunai smēla gan no akadēmiskajiem pētījumiem, ko mācījusies kursus ASV un Latvijā, kā arī no savas pieredzes strādājot ar bērniem Latvijas Internacionālā skolās un tagad Stariņu skolā - vienīgās pilna laika latviešu pirmskolas Amerikā, Klausītājos uz šo lekciju bija arī Vašingtonas apkaimē dzīvojošas jaunas mātes no Latvijas, kuŗas audzina bērnus divvalodu ģimenēs, un cerēja no Gintas lekcijas iegūt padomu, kā veicināt latviešu valodas attīstību ģimenē, kuŗā angļu valoda ir dominējošā, Gan no Gintas, kā arī no citu skolotāju-vecāku pieredzes, izskanēja sirsnīgs un noteikts apliecinājums un aicinājums aptvērt, ka bērni ir kā švammes, kuŗiem jau no agrām dienām var vienlaicīgi pasniegt vairākas valodas. Jāsaprot gan, ka tie no sākuma maisīs valodas, bet jau pēc pāris gadiem, viss pasniegtais ierindosies, un bērni spēs attiecīgi sarunāties ar katru vecāku; svarīga ir konsekventa pieeja no katra vecāku puses, un skaidri saprotamas vadlīnijas, lai bērni zinātu ko no viņiem sagaida. Gintai krājumos bija ne tikai statistika, ieskati un padoms, bet arī mācību materiāli un paraugstunda, ko viņa ar roku leļļu un dalībnieku līdzdalību iztēloja skolotājiem, un tad arī Vašingtonas skolas pirmskolniekiem par prieku.

Pēcpusdienas posmā Konektikutas latviešu skolas pārzine, folkloras skolotāja Dace Micāne Zālīte savā referāta runāja par Folkloras priekšmeta mācīšanas nepieciešamību ASV latviešu skolās, jo „šis mācību process nodrošina tautas tradicionālās kultūras **pārmantojamību** jaunajā latviešu vai latviešu izcelsmes paaudzē, kas aug ASV.“ Fragmenti no referāta: „**Dieva svētība nolaižas tikai pār tām mājām, kas dzīvo, kā tēvu tēvi dzīvojuši**” lasāmi šajā laikraksta numurā.

Dace uzskata, ka neatkarīgi no skolēna latviešu valodas zināšanu līmeņa un pat angļu valodā, ir iespējams mācīt latviešu tradicionālo kultūru/folkloru un latviešu dzīves ziņu. Šo pārleicību viņā arī likusi lietā, jo Konektikutas Mančesteras skola ir viena no visnesenāk dibinātajām, un atšķiras no citām latviešu skolām ar to, ka visas stundas notiek angļu valodā; Daces dēls ir vienīgais latviski runājošais skolnieks. Kaut mums folklorā ir visiem pazīstama, un tās mācība ir iepīta ALAs programmas vielā, neesam raduši to mācīt angļiski runājošiem bērniem, kuriem ir ļoti atšķirīgas zināšanas par latviešu gara mantām. Bet noklausoties brīvo un saistošo stāstījumu un paraugstundas, paveras jauns un spožs skatiens, kā pavērt lodziņu uz latviešu gara mantu pasauli arī tiem, kas nesaprot valodu.

Pārrunu posmos sadalījām konferences dalībniekus gan pa tēmatikas, kā arī pa klašu vecuma grupām, lai dalībniekiem būtu iespēja pārrunāt kopīgus mērķus un mācību programmas. Skolotāji veiksmīgi ievēroja priekšnoteikumu visām pārrunām: ka nedrīkst iegrimt sūdzībās; turpretī ir jāmeklē kopīgi risinājumi konstatētajām problēmām. Tomēr ne vienmēr atbildes visiem jautājumiem var nākt no skolas puses, jo konstatējam, ka vienmēr gadās atdūrties pie jautājumiem, kuru risinājumam noteicošais ir vecāku nostāja: ka bērni ierodas skolā neizpildījuši mājas darbu uzdevumus; ka sportu un citi amerikāņu skolas pienākumu dēļ, jāžonglierē skolnieka līdzdalība skolas gaitās; un pats smagākais: kā tikt gala ar gadījumiem, kad vecāki sagaida, ka skola pāris stundu laikā iemācīs bērniem valodu, bet paši nav ar mieru mājās piestrādāt pie sarunu valodas izkopšanas.

Pārrunājām ALAs programmas mērķu piemērotību šodienas vajadzībām un realitātei, kā arī grūtības izvērtēt atzīmes klasē, kurā bērni mācās ar dažāda līmeņa valodas spējām. Konstatējam, ka jāmeklē veidi palīdzēt skolotājiem veiksmīgāk novadīt mācību stundu un piemērot vielu klasei, kurā skolnieku valodas līmenis un vajadzības ir ļoti atšķirīgas no bērna uz bērnu. Spriedām par programmas mācību grāmatām un materiāliem, kā arī pārrunājām jaunus materiālus, ko piedāvā Latvijas izdevniecības un ko atrodam internetā. Arvien vairāk pārejām uz internetu kā avotu piemērotu materiālu meklēšanai, kā arī savstarpējai domu un materiālu izmaiņai. Pārrunājām lasīšanas akciju brīnumaino spēju piesaistīt bērnu interesi lasīt grāmatas, un vecākus pie mērķtiecīgākas lasīšanas atbalstīšanas.

Sestdienas dienas kārtību nobeidza ar jautru dziesmu vakaru klavieru un ģitāras pavadījumā, bet satikāmies atkal svētdienas rītā,

lai pirms dievkalpojuma iepazītos ar Vašingtonas skolniekiem un apskatītu gan skolas telpas, bet arī blakus telpās iekārtoto latviešu muzeju. Kā pēdējo, noklausījāties “Sveika, Latvija” ceļojuma koordinatores Anitas Jubertes novērojumus un lūgumus skolām attiecībā uz “Sveika, Latvija” programmu. Anita Juberte jau vairāk nekā desmit gadus ir atbildīga par plašajiem un interesantajiem “Sveika, Latvija” ceļojumiem latviešu skolas absolventiem, kā arī pēdējos gados izveidojusi “Sveika, Dzimtene” un “Heritage, Latvia” ceļojumus. Anita uzrunāja dalībniekus, paskaidrojot vēsturisko skatienu kurā izveidojusies “Heritage Latvia” programma, kas darbojas kā paralēlprogramma “Sveika, Latvija” programmai, bet angļu valodā. Programma ir iepazīstinājusi ar savu senču zemi latviski nerunājošos jauniešus, kas neapmeklēja latviešu skolas. Toties, pēdējos gados programmai vēl nākusi klāt papildus loma, jo ar “Heritage Latvia” programmu ir pavēries labs atrisinājums piedalīties ceļojumā tiem jauniešiem, kas kautgan apmeklējuši latviešu skolu, tomēr nerunā latviski, vai netur līdzīgu valodas līmeni, kas saigaidāms “Sveika, Latvija” dalībniekiem. Pārrunas beidzām ar mudinājumu skolotājiem savās skolās objektīvi apsvērt un izvērtēt, kuŗa programma piemērotāka viņu skolas absolventu klases skolniekiem. jo mērķis abiem ceļojumiem ir sniegt pilnvērtīgu programmu, kas maksimāli pieturas iecerētajam valodas līmenim un līdz ar to piedāvā dalībniekiem interesantu un bagātīgu piedzīvojumu.

Konferencē noslēdzoties jāpārdomā jautājums, ko uzdevu dalībniekiem saieta atklāšanā: kā ALAs Izglītības nozare var palīdzēt skolu vajadzībām? Ko skolotāji sagaida no ALAs izglītības nozares?

Konferences laikā nesadzirdēju konkrētu atbildi jautājumam, kautgan pēc konferences saņēmu vairākus epastus no dalībniekiem, kas apliecināja, ka šādas kopīgo darbu pārrunās pavadītās nogales dod radošas idejas un uzmundrina iedvesmi turpmākam darbam. Tagad rakstot pārskatu par konferenci, man pašai jāpārcilā izskanējušās domas un pēc aprietējušā gada Izglītības nozares darbā, jāapsver pašas uzdotais jautājums nākotnes virziena meklēšanai.

Kā veidot ALAs Izglītības nozares virzienu, lai tā atbalstītu un palīdzētu katrai skolai un ģimenei pilnveidot latviskos centienus?

Skolās darbojas ļoti spējīgas personas, kas nenogurstoši strādā, lai kalpotu latviskai izglītībai, un sniegtu mūsu jauniešiem kaut daļiņu no tās bagātības, ko latviešu valoda un kultūra ir mums sniegusi. Ir

gandarījums, ka laba daļa konferences apmeklētāju bija jaunas skolotājas, dažas pašas ar ģimenēm, dažas vēl jaunākas. Izglītības nozarei nozīmīga loma ir turot atbalstīt Skolotāju apmācību kursus (-Elissas Freimanes- Sandras Sīpolas, Andras Zommeres un Daces Copelandas veidoti, visām skolām piedāvāti), lai palīdzētu jauniem skolotājiem, kam bieži nav pedagogiskas izglītības apgūt vajadzīgās skolotāja maņas.

Pie pozitīvā arī skaitāms, ka vispār ASV apmērā vēl darbojas deviņpadsmit latviešu skolas. Tātad, interese pastāv no vecāku puses, veicināt bērniem latviešu valodas, vēstures un kultūras apgūšanu. Toties, gan mērķi, gan skolnieku valodas līmenis starp skolām ir stipri atšķirīgi.

Izglītības nozare nespēj sagādāt attiecīgu vielu katras skolas vajadzībām, bet visām skolām ir pieejama ALAs mācību programma, kas sastāda vielu, ko skolniekam būtu domāts pārzināt beidzot pamatskolu. Mērķis protams arvien pastāv, palīdzēt noturēt šo pirms daudziem gadiem uzstādīto līmeni. Katru gadu saujiņa bērnu noliek ALAs pārbaudījumu ar vismaz tā saukto "ceturi ar krustu", un apliecina, ka ALAs programmas vielu ir apguvuši. Bet jautājums pastāv, kā palīdzēt skolniekiem, kuriem valoda ir nepilnīga, vai, kas apmeklē latviešu skolu, lai iegūtu pirmos vārdus latviešu valodā. Vai arī kā piedāvāt piemērotu vielu vecākiem, kas paši tagad vientekus mācās latviešu valodu līdzās ar bērniem. Visiem jāatrod vieta, vide un viela.

Ir izskanējusi cerība, ka veidosim jaunu un vienkāršotāku lasāmvielu pamatskolas vecākām klasēm. No pēdējā gadā novērotā, kā arī no desmit gadu pieredzes skolotājas un pārzines darbā Nudžersijas skolā, man šķiet, ka nav iespējams atsaukties sabiedrības vajadzībām ar tikai vienu jaunu un itkā oficiālu lasāmvielu. Nemot vērā dinamiskās līmeņu svārstības starp skolām, kā arī pat vienas skolas apmērā, secinu, ka mums drīzāk jāveido vairākas internetā atrodamas programmas, kas būtu pieejamas kā tādas restorāna ēdiena kartes sniegums: mazliet no vairākiem līmeņiem, un vairākiem interešu lokiem piemērotu, lai skolotājs varētu "pasūtīt" to, kas dotajā momentā vislabāk pielāgojas viņa skolnieku vajadzībām. Tie būtu mājas lapā ievietoti norādījumi, kur griezties, lai internetā meklētu tematiski vai līmenim piemērotu vielu, vai arī internetā pieejami skolotāju pašviedotu darbu lapu kopojumi; tie būtu arī norādījumi, kur atrast Latvijā izdotus skolas materiālus.

Izglītības nozare var kalpot par informācijas centrāli, kurā izplatīta informāciju par programmām, vai materiāliem, kas labi darbojas

kādā skolā. Tāpēc konferences ietvaros, jutu, ka ir nozīmīgi skolotājiem noklausīties Mančesteras skolā iedzīvināto folkloras programmu, lai paplašinātu apziņu par vielu ko arī iedzīvināt savas skolas valodas klasēm; tāpēc ir arī svarīgi izstāstīt par lasīšanas akcijām, kas efektīgi darbojas kādā skolā.

ALAs valde nupat marta sēdē piešķīra līdz \$4000 Garezera vidus skolas vadībai, lai atbalstītu vadības apņēmīgo plānu gada laikā izveidot jaunu digitalizētu vidus skolas mācību programmu, kas būs elektroniski pieejama skolniekiem. Digitalizācija paver iespējas, ka programmas varēs labāk piemērot skolnieka līmenim, un līdz ar to arī palīdzēs pamatskolas absolventam pārkāpt sliekšni uz vidusskolas programmu.

ALAs Apgādā ar aprīļa sākumu ir pieejams plašs jauns klāsts ar skolas materiāliem no Latvijas izdevniecībām. Arvien pieejami ir ALAs pamatskolu programmas materiāli (un daudzas darba burtnīcas būtu jāpārraksta datora burtiem, lai tās būtu vizuāli pievilcīgākas nekā vecās rakstāmmašīnas burtu drukātās), kā arī dažādi jauni skolas izdevumi no Latvijas. Jaunums šim gadam ir jaunā “gada grāmatu” lasāmviela, ko Apgāds iegādājās atbalstot ALAs Izglītības nozares pieaugušo lasīšanas akciju. Mērķis, protams ir veicināt skolnieku vecāku valodas attīstību, lai mēs kuplinātu savas izteikšanās spējas un jau mājas kārtībā dotu nākamajai paaudzei pilnīgāku un pareizāku latviešu valodu. Aicinām skolas vecākus izlasīt kaut vienu no šim gadam nozīmētajām grāmatām un piedalīties grāmatu pārrunu pulciņos skolās, nometnēs, vai 3x3.

Noslēgumā, ceru, ALAs izglītības biroja darbu mērķtiecīgi veidot, lai palīdzētu ar vielas meklēšanu un sagādāšanu, ar jaunu programmu iedzīvināšanu, ar skolotāju sagatavošanu, ar centralizētu informācijas izplatīšanu, ar finansiālu atbalstu skolotāju kursiem, konferencēm, un vidus skolu vajadzībām. Ceru, ka šie mērķi arī saskan ar to, kā skolotāji klusībā pie sevis atbildēja uz jautājumu konferences laikā.

